

Bio užitek

Tako kot zaradi cenovne nekonkurenčnosti na podeželju, v primernih naseljih in v mestnih središčih izginjajo majhne trgovine in stare tradicionalne obrti, se nič kaj dobrega ne godi tradicionalnemu evropskemu kmetijstvu na večinoma malih in ne specializiranih kmetijah. Deset ali nekaj deset hektarov velike, večinoma hribovite, gorske, kraške ali na kakšnem drugem sušnem terenu ležeče kmetije, s še mnogo drugimi omejitvenimi dejavniki, v sodobnem svetu tekmujejo s plantažnimi nasadi, ki pokrivajo deset, sto ali celo tisoč hektarov na rodovitnih ravninah, obdelani s tehnološko moderno in visoko učinkovito strojno opremo, kjer plantažni delavci samo še pobirajo ročno, pa še to ne pri vseh kulturah. Edini stik ljudi, ki upravljajo kmetijske stroje na nepreglednih površinah, s plantažnimi rastlinami, je preko škropilnih in gnojilnih šob. Še pred tridesetimi leti je izgledalo, da je to edina rešitev za prehranjevanje prebivalstva. Kmetijstvo, kot tovarna s tekočim trakom, kjer je edini zveličani ekonomski princip čim večja storilnost za čim manjše stroške. Skoraj nihče ni razmišljal o ničemer drugem kot o velikih količinah, ki se jih pridelava s hitrotopnimi umetnimi gnojili in sintetičnimi kemičnimi strupi (tofarmaceutska sredstva), bodisi proti insektom, proti plesnim ali drugim nadlogam, ki jih prinese hitra rast in nepregledne širjave monokultur. Pomembno je samo to, da so cenovni vložki veliko manjši kot končni dobiček. In dobiček iz plantažnega kmetijstva je bil in je še vedno velik.

Vendar so se sčasoma našli potrošniki in kmetje, ki so ugotovili, da želijo uživati in pridelovati na drugačen, naravi, okolju in ljudem prijaznejši način, ki ohranja tradicionalno lokalno kulturno krajino in omogoča preživetje tudi malim kmetijam. Tudi zaradi vse večjih ekoloških problemov v svetu, so tak način kmetovanja na ravni Evropske Skupnosti začeli spodbujati, hkrati pa so mu v začetku devetdesetih dali tudi zakonski okvir in regulacijo. Sedaj je to hitro razvijajoča se panoga tako v EU kot drugod po svetu, katere temelj je zakonsko določena stroga kontrola ekološke pridelave, predelave in trženja s strani neodvisnih kontrolnih organizacij. Ekološko pridelana hrana je res povečini dražja od konvencionalne, ima pa dodano vrednost, ki je očitna v veliko prijaznejšem učinku na okolje in naravo, ljudi in živali ter bistveno pripomore k ohranjanju biodiverzitete, malih kmetij in tradicionalnega izgleda lokalne kulturne krajine.

Danes, ko smo v finančni recesiji in globalni proizvodni krizi se veliko govori tudi o podivjanem in ljudem neprijaznem kapitalizmu in potrebi po kapitalskem posegu držav v tržno gospodarstvo in logiko svobodnega trga. Vendar bistvenih novih rešitev in premikov na trgu in v ekonomiji, razen reguliranih državnih finančnih intervencij v vseh članicah Skupnosti za oživitve upočasnjenega tržnega delovanja, ni opaziti. Kako bo s tržnim sodobnim plantažnim kmetijstvom v recesiji?

Na »Srečanju s potrošniki«, akciji v okviru Programa Promocije BIO UŽITEK, ki ga Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije Biodar izvaja v naših regijskih središčih in je sofinanciran s prispevkom EU in RS, slišali, kako si potrošniki predstavljajo nek drugačen način izmenjave dobrin, ki ni ravno revolucionaren, je pa ljudem in ekološkim kmetom verjetno prijaznejši. Hkrati nas opozarja, da so spremembe na boljše veliko preprostejše, kot nam jih logika gospodarske ekonomije danes predstavlja. Na teh srečanjih smo slišali izkušnje iz nekaterih držav članic, kjer se ekološki kmetje in potrošniki povežejo in vzpostavijo »skrajšano verigo prodaje«. Dogovorijo se, da bodo ekološki kmetje kupcem ekoloških izdelkov (sveže zelenjave, sadja, mleka in mlečnih izdelkov pa tudi mesa, sokov ...), le-te po ugodnejši ceni enkrat ali dvakrat tedensko v pet ali deset kilogramskih zabojčkih dostavljali na dom ali na dogovorjeno mesto. Če izbor sezonske zelenjave naredijo ekološki kmetje sami, je cena še ugodnejša.

Še posebej pa je bila zanimiva pobuda iz Francije. Tam ekološki kmet s potrošnikom sklene pogodbo, v kateri je opredeljeno, da bo hrana ekološko pridelana ter, da bo potrošnik na primer pol leta dobival dogovorjeno količino na dogovorjeno mesto. Poleg tega lahko kupec kadarkoli pride na kmetijo preveriti kako se ekološka hrana prideluje in če želi, lahko tudi pomaga pri pridelavi. Najbolj zanimiv del pogodbe pa je to, da potrošniki ekološke pridelke plačajo pol leta v naprej. Zakaj? je bilo naše vprašanje. Zato, ker se končni potrošniki zavedajo pomena ekološkega kmetovanja in posebnega odnosa do narave in okolja, ki ga vzpostavlja in so za dobro hrano in spoštovanje do kmeta pripravljani tudi sami kriti morebitne težave, ki jih suša, bolezni ali slaba letina lahko prinese njihovemu kmetu.

Kaj pa cena hrane? Sporazumno jo določijo po nekem cenovnem pavšalu, potem preverijo, koliko je takih kupcev in zabojčkov na teden (ponavadi med dvajset in štirideset), nato s kmetom preverijo, če bo to dovolj za kmeta, da dostojno preživi. Tovrstna praksa je pokazala, da ekološki kmetje, ki stopijo v tak odnos manj garajo in na koncu bolje zaslužijo, pomembno pa je, da se lahko veliko bolj posvetijo pridelavi kvalitetne bio hrane, pa še nekaj časa jim ostane zase in druge socialne in interesne aktivnosti. Tu delujejo po principu - manj je več. Zadovoljna pa sta oba, ekološki kmet in končni potrošnik njegovih svežih in predelanih pridelkov, saj izmenjava dobrin temelji na razumevanju, spoštovanju in skupnem kritju morebitnih proizvodnih rizikov. Dobra hrana, ki ji zaupajo, jim je v užitek.

V takih odnosih je zaznati optimizem ter prakso, ki nas vsaj v določenih segmentih človeške dejavnosti povleče iz objema krute tržne logike, ki temelji le na dobičku. Seveda pa je rdeča nit in skupna povezava teh odnosov kontrolirano ekološko kmetijstvo in njegovi proizvodi, ki so končnim potrošnikom v užitek.

Manica Pogačnik

www.biouzitek.si

MODRA ŠTEVILKA
080 88 21

PROGRAM, FINANCIRAN S
PRISPEVKOM EVROPSKE
UNIJE IN REPUBLIKE
SLOVENIJE.

